

Mededeling van de CFI over de risico's van witwassen en financiering van terrorisme in verband met het gebruik van virtuele valuta

Zoals reeds vermeld in het activiteitenverslag 2016 (maar ook in dat van 2017) volgt de CFI het onderwerp van virtuele valuta en de risico's van hun gebruik bij witwassen of financiering van terrorisme van dichtbij op.

De platforms voor het wisselen van virtuele valuta zijn in België momenteel niet gereguleerd. Aangezien er geen wettelijk kader is dat wisselplatforms erkent, zijn deze platforms niet onderworpen aan toezicht of het stelsel ter bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme.

De CFI ontvangt bijgevolg geen meldingen van platforms in België.

Kredietinstellingen in België kunnen echter wel te maken krijgen met atypische verrichtingen die met virtuele valuta verband houden en de CFI hiervan op de hoogte brengen. Als onderdeel van internationale informatie-uitwisseling met buitenlandse financiële inlichtingeneenheden in landen die platforms voor het wisselen van virtuele valuta erkennen, zoals bijvoorbeeld Luxemburg, kan de CFI ook spontaan informatie ontvangen over verdachte verrichtingen met virtuele valuta, als gevolg van een melding door een buitenlands platform voor het wisselen van virtuele valuta. Deze informatie wordt vervolgens als een melding behandeld.

De verrichtingen in verband met virtuele valuta in deze dossiers zijn meestal internationale betalingen van of naar deze wisselplatforms met rekeningen in het buitenland. Op te merken valt dat talrijke personen vooraf een beroep doen op een betalingsdienstaanbieder vooraleer het geld naar een wisselplatform wordt verstuurd. Deze betalingsdienstaanbieders zijn in bepaalde gevallen in het buitenland gevestigd, waardoor het moeilijk is om informatie over de oorsprong of de bestemming van het geld te bekomen. Het onderzoek van de CFI wordt bemoeilijkt wanneer een beroep gedaan wordt op zulke betalingsdienstaanbieders en ze als tussenschakel worden gebruikt.

De wisselplatforms voor virtuele munten worden niet enkel gebruikt om virtuele valuta in wettige betaalmiddelen om te zetten en omgekeerd, maar ook om virtuele munten te wisselen voor andere virtuele munten die meer anonimiteit bieden zoals *monero* of *dash*¹.

De CFI ontving informatie over clandestiene wisselaars die virtuele valuta in contanten wisselen (of omgekeerd)². Deze diensten worden online verstrekt, voor grote bedragen en tegen een commissieloon dat veel hoger ligt dan de gebruikelijke vergoeding die via de gangbare kanalen van onlinewisselaars moet worden betaald. Uit politionele informatie bleek dat na een eerste contact via het wisselplatform er gebruik wordt gemaakt van beveiligde communicatiekanalen om de voorwaarden van de verrichting te bespreken. De fysieke overdracht vindt vervolgens plaats tijdens korte ontmoetingen met cliënten op openbare plaatsen. Ook al lijkt het erop dat wisselverrichtingen van "vuile" cryptomunten naar contanten via dergelijke onlinedienstverleners aan het gerecht zouden kunnen ontsnappen, toont strafrechtelijke vervolging aan dat deze illegale onlinediensten niet zo anoniem zijn als deze dienstverleners en hun cliënten wel denken. Dit werd onlangs nog aangetoond door de ontmanteling van de clandestiene onlinemarkten *Alphabay* en *Hansa* in het kader van strafrechtelijke onderzoeken in het buitenland³.

---

¹ Europol, 2017 *Virtual Currencies Money laundering Typologies, Targeting Exchanges and other CyberGatekeepers*, Den Haag, 31/12/2017.

² De bitcoinhandelaar, een faciliterende rol bij de cash-out van criminele verdiensten, *Anti Money Laundering Centre*, augustus 2017, De Bilt.

³ <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/massive-blow-to-criminal-dark-web-activities-after-globally-coordinated-operation>

De CFI behandelde in 2016 en 2017 meldingen ontvangen van kredietinstellingen over verdachte of atypische financiële verrichtingen met platforms voor het uitwisselen van virtuele valuta in het buitenland.

De verrichtingen in deze meldingen hebben volgende kenmerken:

- ontvangen van overmakingen afkomstig van wisselplatforms voor virtuele valuta, gevolgd door opnames in contanten;
- talrijke stortingen in contanten gevolgd door de aankoop van virtuele valuta op wisselplatforms ;
- intensief gebruik van leveranciers van betalingsdiensten voor verrichtingen via wisselplatforms voor virtuele munten;
- uitoefenen van niet-officiële handel in virtuele munten zonder dat de inkomsten uit deze activiteiten aan de belastingdienst worden aangegeven. De verrichtingen zijn talrijke binnenlandse en internationale overschrijvingen afkomstig van vele verschillende tegenpartijen en stortingen in contanten gevolgd door aan- en verkoop van virtuele munten via wisselplatforms voor derden;
- de verrichtingen op de bankrekening stemmen niet overeen met het bekende profiel van de cliënt, die geen enkele aangegeven activiteit uitoefent, die aangegeven activiteiten uitoefent die verband houden met de verdachte verrichtingen of met verrichtingen die klaarblijkelijk voor derden worden uitgevoerd;
- de cliënt werkt met wisselplatforms die erom bekend staan dat ze het anoniem wisselen van virtuele munten in contacten en omgekeerd vergemakkelijken (*LocalBitcoin* bijvoorbeeld).

Het dient te worden opgemerkt dat het, naargelang de omstandigheden, verplicht kan zijn de inkomsten / meerwaarde uit de aankoop en verkoop van virtuele munten aan te geven.

Virtuele munten kunnen worden gebruikt om geld wit te wassen of terrorisme te financieren maar ook om oplichting mee te plegen. Oplichting houdt meestal verband met beleggingen in cryptomunten. Deze dossiers hebben volgende kenmerken:

- overschrijvingen met als verantwoording beleggingen in cryptomunten waarbij de cliënt een te hoog rendement vermeldt;
- ontvangst van meerdere overschrijvingen voor grote bedragen op een rekening op naam van een particulier/buitenlandse vennootschap zonder bekende activiteit in België, met verwijzing naar beleggingen in cryptomunten;
- ontvangst van overschrijvingen voor grote bedragen gevolgd door overschrijvingen naar financiële centra die gevoelig zijn op het vlak witwassen waar fondsen gemakkelijker kunnen verdwijnen.

Vaak worden deze dossiers bekend na klachten van cliënten wegens oplichting met beleggingen in cryptomunten. De FSMA publiceert op haar website een lijst met verdachte websites die fraudeleuze handelsverrichtingen in cryptomunten aanbieden. De FOD Economie heeft samen met de FSMA een site gemaakt die kan worden gebruikt om na te gaan of een site ongunstig bekend is (<https://temooiomwaartezijn.be/te-mooi-om-waar-te-zijn>).

De CFI werkte ook mee aan een studie over virtuele munten onder leiding van het Canadese meldpunt FINTRAC.

Deze studie toont aan dat bitcoin de meest gebruikte virtuele valuta is voor illegale activiteiten, naast andere virtuele valuta zoals *Ethereum*, *Dogecoin* en *Litecoin*. In de meeste rechtsgebieden steeg de afgelopen drie jaar het aantal meldingen van verdachte verrichtingen in verband het gebruik van bitcoin.

Ook al kunnen met de blockchain-technologie verrichtingen met virtuele munten gemakkelijk kunnen worden gevonden en opgespoord, toch is de opspoorbaarheid van verrichtingen in virtuele valuta een van de voornaamste problemen vastgesteld door financiële inlichtingeneenheden die aan het project deelnamen. De vastgestelde moeilijkheden houden voornamelijk verband met het gebruik van technologieën waarmee de identiteit van personen die verrichtingen met virtuele valuta gebruiken of

uitvoeren kan worden verhuld. Het gaat om technologieën die het mogelijk maken de identificatie van een IP-adres bemoeilijken of meerdere verrichtingen in virtuele valuta te mengen.

In vele rechtsgebieden is er geen wettelijk kader dat virtuele valuta, platforms voor het wisselen van virtuele valuta en aanbieders van bewaarportemonnees reglementeert, wat de risico's in verband met witwassen of financiering van terrorisme nog verhoogt. Door het ontbreken van een wettelijk kader kunnen sommige platforms of personen de activiteit van het wisselen van virtuele valuta uitoefenen zonder een vergunning te hoeven vragen of de verplichting om maatregelen ter bestrijding van witwassen of financiering van terrorisme toe te passen.

In vele rechtsgebieden werd een sterke toename vastgesteld van het aantal BTM's, onder andere BTM's die in casino's en speelhallen geïnstalleerd staan. Via BTM's kunnen contanten zonder al te veel administratieve identificatieformaliteiten in virtuele valuta worden omgewisseld, of omgekeerd virtuele valuta in contanten. BTM's aanvaarden doorgaans bitcoin maar ook andere cryptovaluta: *Ethereum*, *Litecoin*, *Dash*, *Bitcoin Cash*, *Dogecoin*, *Zcash* en *Monero*.

In sommige rechtsgebieden werd vastgesteld dat BTM's door criminele organisaties werden gebruikt om geld van illegale oorsprong wit te wassen. Nadat de contanten in bitcoin werden gewisseld kunnen de bitcoins gemakkelijk naar een ander rechtsgebied worden overgebracht en eventueel via een BTM in dit andere rechtsgebied in contanten worden opgenomen. In België is er geen wettelijk kader die de installatie en het gebruik van deze BTM's regelt.

Een aantal indicatoren van verdachte verrichtingen die op nationaal vlak werden vastgesteld werd op internationaal vlak vastgesteld:

- een groot aantal overschrijvingen van derden gevolgd door overmakingen naar platforms voor het wisselen van virtuele valuta;
- verkoop van virtuele valuta onmiddellijk gevolgd door opnames in contanten;
- de cliënt verstrekt financiële diensten (platforms voor het wisselen van virtuele valuta) zonder hiervoor over een vergunning te beschikken;
- de cliënt kan niet aantonen dat hij al zijn fiscale verplichtingen heeft vervuld, hoewel hij kennelijk op regelmatige wijze virtuele valuta wisselt (wisselplatforms);
- vage of tegenstrijdige verklaringen van de cliënt over de oorsprong van de fondsen;
- er is geen economische verantwoording voor de verrichtingen ;
- de verrichtingen stemmen niet overeen met het profiel van de cliënt;
- afgeronde bedragen worden op een bankrekening gecrediteerd, gevolgd door overmakingen naar platforms voor het wisselen van virtuele valuta. Dit kan worden verklaard door het feit dat de cliënt en rekeninghouder een tussenpersoon is die misdaadgeld voor rekening van een criminele organisatie witwast;
- verrichtingen in virtuele valuta vinden plaats via platforms voor het wisselen van virtuele valuta gevestigd in rechtsgebieden waar er geen of weinig toezicht op wisselplatforms is;
- herhaalde overmakingen en zonder duidelijke verantwoording van fondsen afkomstig van vennootschappen die BTM's uitbaten (om contanten in virtuele valuta te wisselen);
- de cliënt gebruikt "over-the-counter"-platforms voor het wisselen van virtuele valuta, zulke platforms bevorderen anonieme wisselverrichtingen tussen particulieren, soms in ruil voor contanten en omgekeerd (*LocalBitcoin* bijvoorbeeld);
- de documenten die door de cliënt worden voorgelegd als bewijs voor zijn beleggingen in cryptomunten zijn van slechte kwaliteit, onvolledig, vervalst of bevatten maar weinig informatie over het beleggingsvoorstel.

Tot slot moet worden gewezen op de risico's van TBML-praktijken in combinatie met het gebruik van virtuele valuta. Volgens een rapport van de *Drug Enforcement Administration*⁴ geven vele Chinese vennootschappen, die goederen produceren die in TBML-circuits worden gebruikt, nu de voorkeur aan bitcoin. Bitcoin is erg populair in China omdat het kan worden gebruikt om internationale financiële verrichtingen uit te voeren en het toezicht van de Chinese overheid te omzeilen.

---

⁴ DEA. 2017 *National Drug Threat Assessment*, blz. 130. Online geraadpleegd op 13/12/2017: https://www.dea.gov/docs/DIR-040-17_2017-NDTA.pdf